

Nr 198.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för förre reservofficersaspiranten A. O. Lidholm från viss ersättningsskyldighet; given Stockholms slott den 5 april 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 april 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning fråga om befrielse för förre reservofficersaspiranten A. O. Lidholm från viss ersättningsskyldighet samt anför:

Lidholm, som tjänstgjort vid Svea flygflottilj, avvek den 21 juni 1939, då han företog en beordrad navigerings- och radioflygning med ett flygplan av typen J 8, från anbefalld flygväg samt förde vid flygning över Fagerudds samhälle i närheten av Enköping flygplanet på lägre höjd än tillåtet

enligt gällande föreskrifter, varjämte han manövrerade detsamma felaktigt med påföljd att flygplanet slog mot växande träd och led totalhaveri.

Med anledning härav ställde vederbörande åklagare Lidholm under tilltal vid Svea artilleriregementes krigsrätt under yrkande om ansvar å Lidholm för underlåtenhet att efterkomma förmans i tjänsten givna befallning och för tjänsteförsummelse. Med förmålan, att det totalhavererade flygplanets värde varit 121,000 kronor, samt att flygförvaltningen i anledning av haveriet fått utgiva dels 30 kronor för värdering av markägaren, järnhandlaren F. Jönsson tillhörig, vid tillfället skadad egendom, 209 kronor 40 öre för träd m. m., som förstörts för markägaren, samt 400 kronor för värdeminskning å dennes tomt, dels ock 125 kronor för utrycknings- och bevakningskostnader för Enköpings brandkår, som kallats till olycksplatsen, samt 56 kronor för bevakningskostnader till ortens polismyndighet, yrkade åklagaren jämväl, att Lidholm måtte förpliktas till flygförvaltningen utgiva ersättning med tillhopa 121,820 kronor 40 öre.

I utslag den 6 juli 1939 prövade krigsrätten rättvist döma Lidholm, jämlikt 77 § andra stycket strafflagen för krigsmakten, jämfört med 130 § samma lag, ävensom jämlikt sistnämnda lagrum, för underlåtenhet att rätt fullgöra förmans i tjänsten givna befallning samt grov vårdslöshet och grovt oförstånd i fullgörande av tjänsteplikt att hållas i fängelse en månad. Härjämte förpliktades Lidholm att till flygförvaltningen utgiva förenämnda skadeståndsbelopp å 121,820 kronor 40 öre.

Krigshovrätten, där Lidholm besvarade sig under yrkande, att straffet måtte nedsättas till disciplinstraff och att han måtte befrias från ersättningsskyldighet, fann genom utslag den 17 oktober 1939 ej skäl att göra ändring i krigsrättens utslag.

Kungl. Maj:t, varest Lidholm anförde besvär över krigshovrättens utslag, fann genom utslag den 29 december 1939 ej skäl att göra ändring i krigshovrättens utslag.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom utslag den 15 februari 1940 av nåd bestämt Lidholms straff för ifrågavarande brott till vaktarrest 15 dagar.

I en den 21 februari 1940 dagtecknad skrift har nu Lidholm — under åberopande bland annat att han, som saknade egentliga egna tillgångar och till följd av sin förseelse måste välja en ny levnadsbana, icke för närvarande kunde avbetala något å ersättningsbeloppet och troligen aldrig skulle bliva i stånd att helt gälda detsamma — anhållit om befrielse från skadeståndsskyldigheten antingen helt och hållet eller ock efter gäldande av ett obetydligt belopp. Till stöd för sin hemställan har Lidholm åberopat, bland annat, en av chefen för flygvapnet i nådeärendet avgiven promemoria, vari nämnde chef på anförda skäl såsom sin uppfattning uttalat, att fängelsestraff och skadeståndsskyldighet under förhandenvarande omständigheter syntes utgöra en alltför sträng påföljd.

Flygförvaltningen har i avgivet utlåtande den 5 mars 1940 anført i huvudsak följande: Av vad handlingarna i ärendet innehölle rörande sökandens ekonomiska ställning syntes framgå, att denne ägde endast ringa tillgångar.

Uteslutet vore givetvis icke, att han framdeles kunde förvärva ytterligare sådana, men det torde vara föga sannolikt, att han bleve i stånd att gälda mer än en förhållandevis ringa del av skadeståndet å 121,820 kronor 40 öre. Förevarande ansökan syntes böra bedömas med beaktande av det anförda förhållandet. Till stöd för ett fullständigt efterskänkande talade de av chefen för flygvapnet i den i ärendet återopade promemorian anförda skälen. Å andra sidan hade Kungl. Maj:t genom beslut den 17 mars 1939 angående ansökning av f. volontären E. G. S. Pettersson om befrielse från ådömd ersättningsskyldighet, avslagit en liknande ansökan; i sistnämnda fall syntes emellertid vårdslösheten hava varit grövre än i det nu föreliggande fallet. Riksdagen hade vid vissa tillfällen uttalat sig för att såsom villkor för befrielse från av domstol ålagd skadeståndsskyldighet till kronan borde uppställas bland annat, att vederbörande fullgjorde någon del av sin betalningsskyldighet, och ett dylikt villkor hade sökanden själv alternativt föreslagit. Flygförvaltningen ansåge, att en lämplig avvägning mellan olika synpunkter kunde vinnas på sådant sätt, att sökanden befriades från sin betalningsskyldighet under villkor att han före den 1 oktober 1940 till flygförvaltningen erlade lämpligt belopp, förslagsvis 1,200 kronor.

Statskontoret har i yttrande den 13 mars 1940 anført följande:

Som framgår av handlingarna i ärendet har Lidholm i sin tjänsteutövning visat grov vårdslöshet och underlåtit att fullgöra förmans i tjänsten givna befallning. Under sådana förhållanden kan statskontoret i likhet med flygförvaltningen icke tillstyrka, att Lidholm helt befrias från erläggande av det honom ådömda skadeståndsbeloppet, 121,820 kronor 40 öre.

Å andra sidan är det enligt ämbetsverkets mening uppenbart, att de ekonomiska konsekvenser, som drabbat Lidholm till följd av de av honom begångna tjänstefelen, icke stå i rimlig proportion till hans försummelse. Statskontoret vill därför icke motsätta sig flygförvaltningens förslag, att Lidholm befrias från sin ersättningsskyldighet mot erläggande av ett mindre belopp. Detta belopp har av flygförvaltningen föreslagits skola utgöra 1,200 kronor. Med beaktande av alla i ärendet föreliggande omständigheter kan statskontoret icke undgå att finna det sålunda föreslagna beloppet väl ringa. Ämbetsverket vill i stället förorda, att Lidholm befrias från ersättningsskyldigheten under förutsättning att han antingen under sex år med början den 1 oktober 1940 till flygförvaltningen erlägger ett årligt belopp av 600 kronor, eller att han senast den 1 oktober 1940 till flygförvaltningen inbetalar 3,000 kronor.

I likhet med flygförvaltningen och statskontoret kan jag i betraktande av de i ärendet föreliggande omständigheterna icke tillstyrka, att Lidholm helt befrias från den honom åvilande skadeståndsskyldigheten. *Departements-
chefen.*

Såsom de hörda myndigheterna framhållit äro emellertid de ekonomiska konsekvenser, som drabbat Lidholm, oproportionerligt stora i förhållande till de tjänstefel, som han enligt vad den lämnade redogörelsen utvisar låtit komma sig till last. Vid sådant förhållande och då sökanden, därest hans brott av domstolarna ansetts kunna sonas med allenast disciplinstraff, på grund av bestämmelsen i lagen den 7 mars 1929 (nr 28) om befrielse i visst fall för befälhavare eller förare å luftfartyg, hörande till krigsmakten, från

skyldighet att gälda skadestånd icke blivit skadeståndsskyldig, samt sökanden i nådeväg fått straffet nedsatt till disciplinstraff, tala starka billighets-skäl för att sökanden mot utgivande av ett mindre belopp befrias från att erlägga återstoden av skadeståndsbeloppet.

Beträffande storleken av detta belopp har flygförvaltningen föreslagit ett engångsbelopp av 1,200 kronor, medan statskontoret förordat antingen en årlig inbetalning av 600 kronor under sex år eller en engångsbetalning av 3,000 kronor. För min del finner jag mig böra tillstyrka, att Lidholm må befrias från sin ifrågavarande skadeståndsskyldighet till kronan, därest han före den 1 oktober 1940 till flygförvaltningen inbetalar ett belopp av 2,000 kronor.

Under återopande av det anförda samt med framhållande av att proposition i ärendet jämlikt § 54 riksdagsordningen torde kunna avlätas utan hinder av att den för propositioners avlämnande i allmänhet stadgade tiden gått till ända, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre reservofficersaspiranten Å. O. Lidholm må, därest han före den 1 oktober 1940 till flygförvaltningen inbetalar ett belopp av 2,000 kronor, befrias från återstoden av den honom jämlikt Kungl. Maj:ts utslag den 29 december 1939 åliggande skadeståndsskyldighet.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas riksdagen.

Ur protokollet:

Lars Wikland.